

RAHANDUSMINISTEERIUM

Haldusreformi seis, probleemid ja eesmärgid

Väino Tõemets

27.10.2015

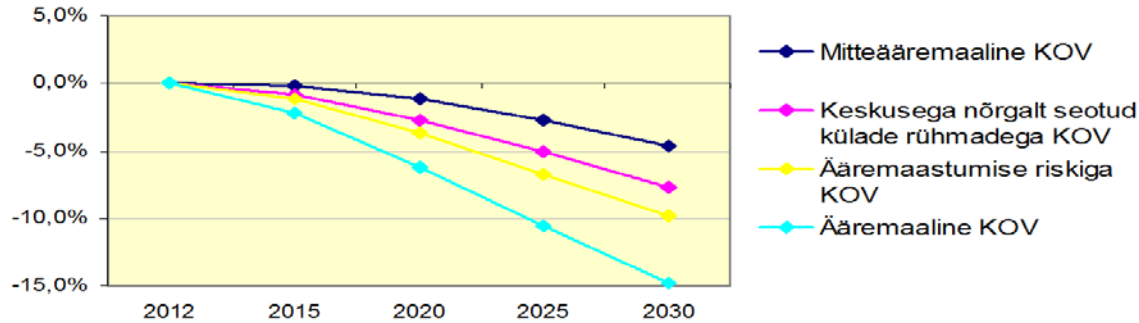
Trendid

Eestis on toimunud ja jätkuvad olulised trendid:

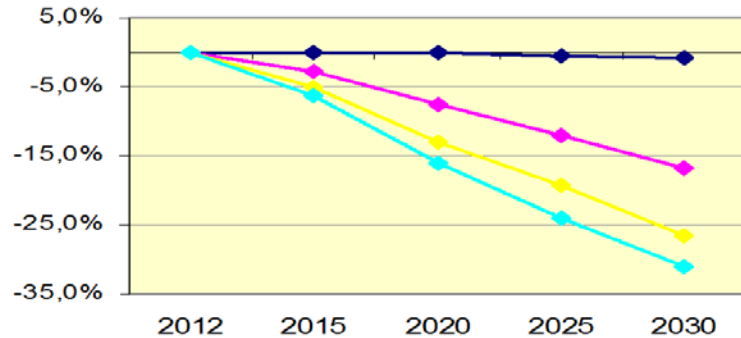
- Elanikkond väheneb ja vananeb
- Elanikkond linnastub, kasvab rahvastiku liikumine keskuste ja tagamaade vahel
- Inimesed muutuvad mobiilsemaks, muutuvad omavalitsuse ülesanded ja kohaliku elu küsimuste iseloom (sh elanikud teadlikumad ja nõudlikumad oma õiguste ja teenuste kvaliteedi osas)
- Omavalitsuste struktuur ei ole muutunud ja on jäänud põhiosas sarnaseks nagu kujunes pärast 1938.a vallareformi ja taastati 1990ndate alguses.

Elanike arvu muutused aastaks 2030

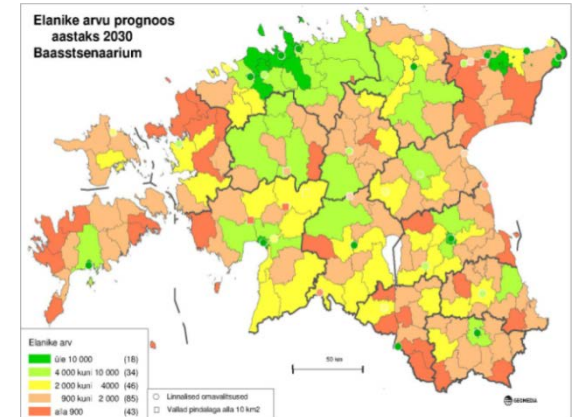
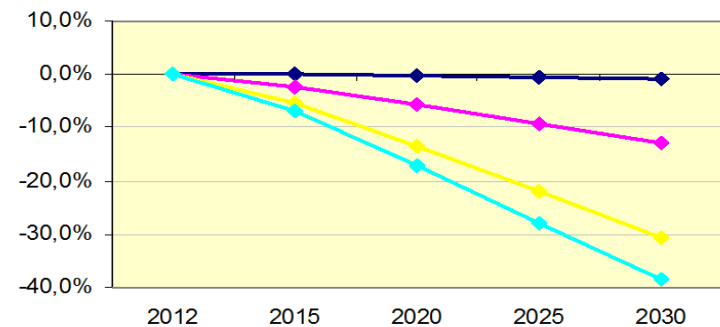
BAASTSENAARIUM

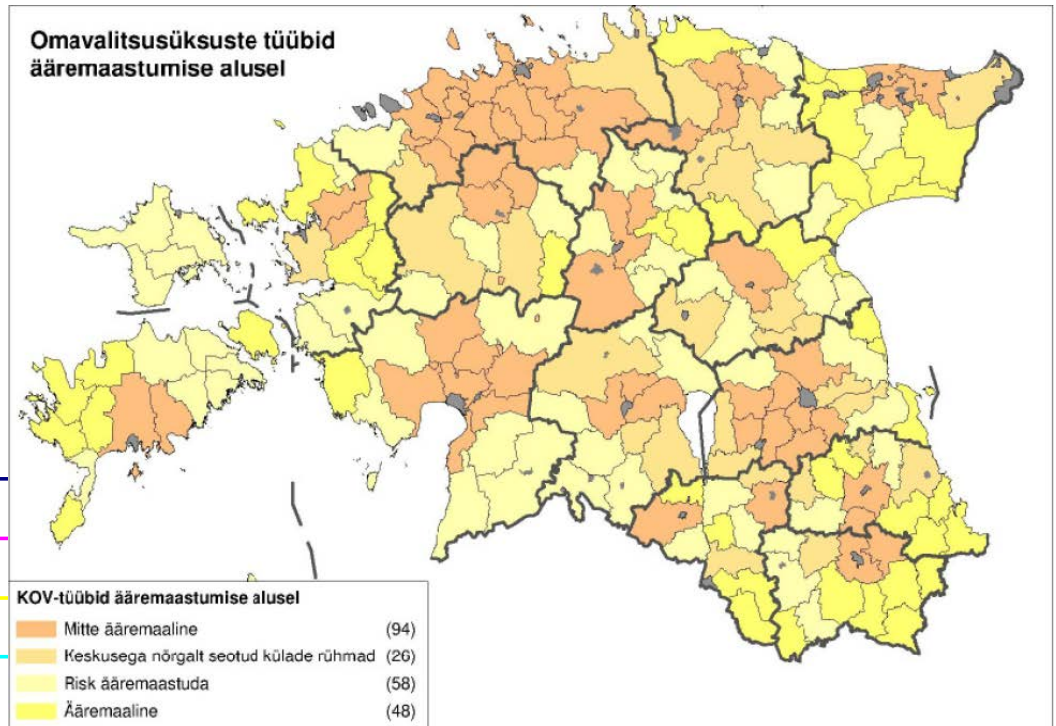
RÄNDESTSENAARIUM

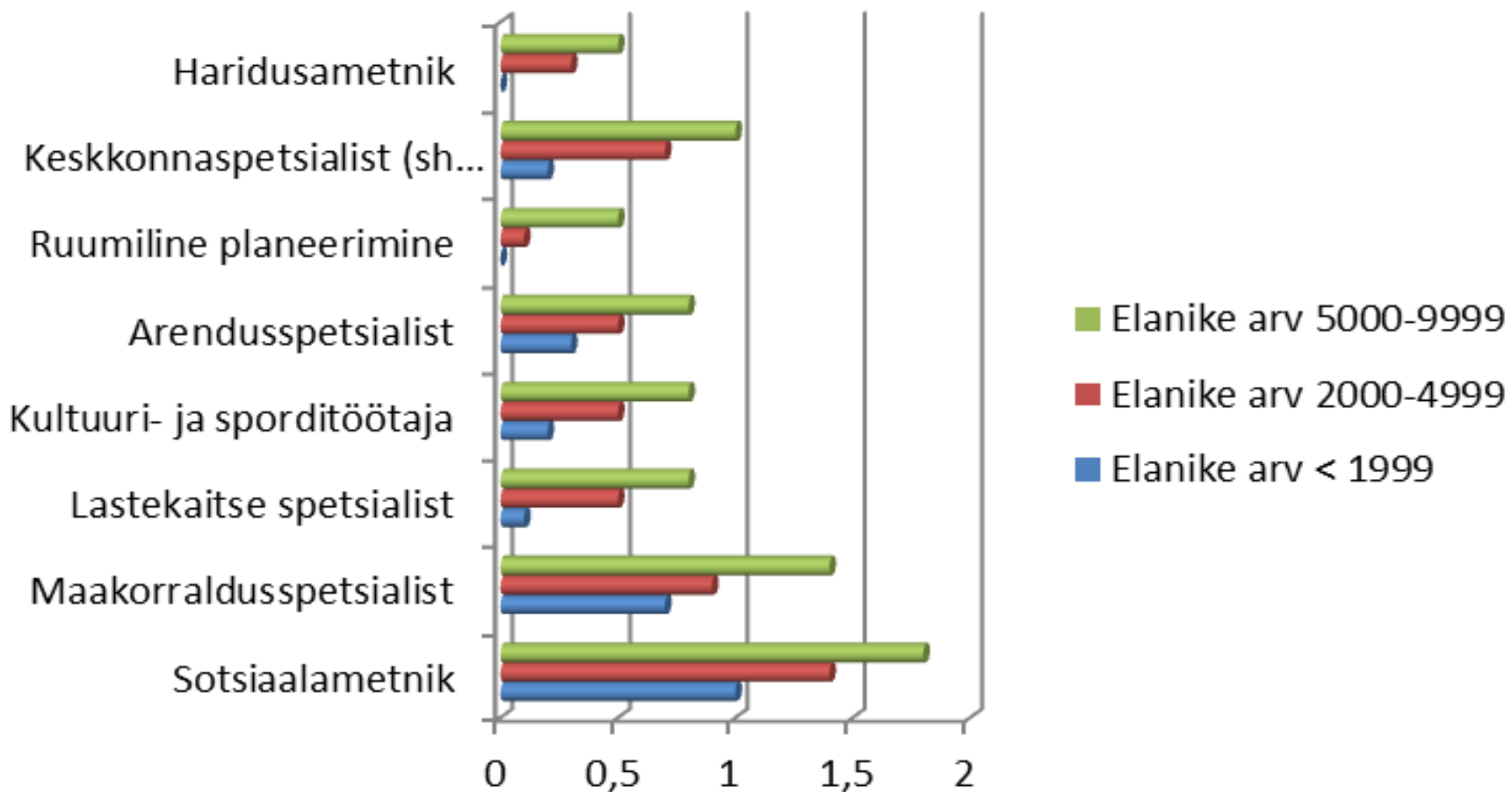
VALGLINNASTMISE STSENAARIUM

Omaavalitsusüksuste tüübid ääremaastumise alusel

Tänane pilt: KOV ametnike spetsialiseerumise võimalused suurusgruppides

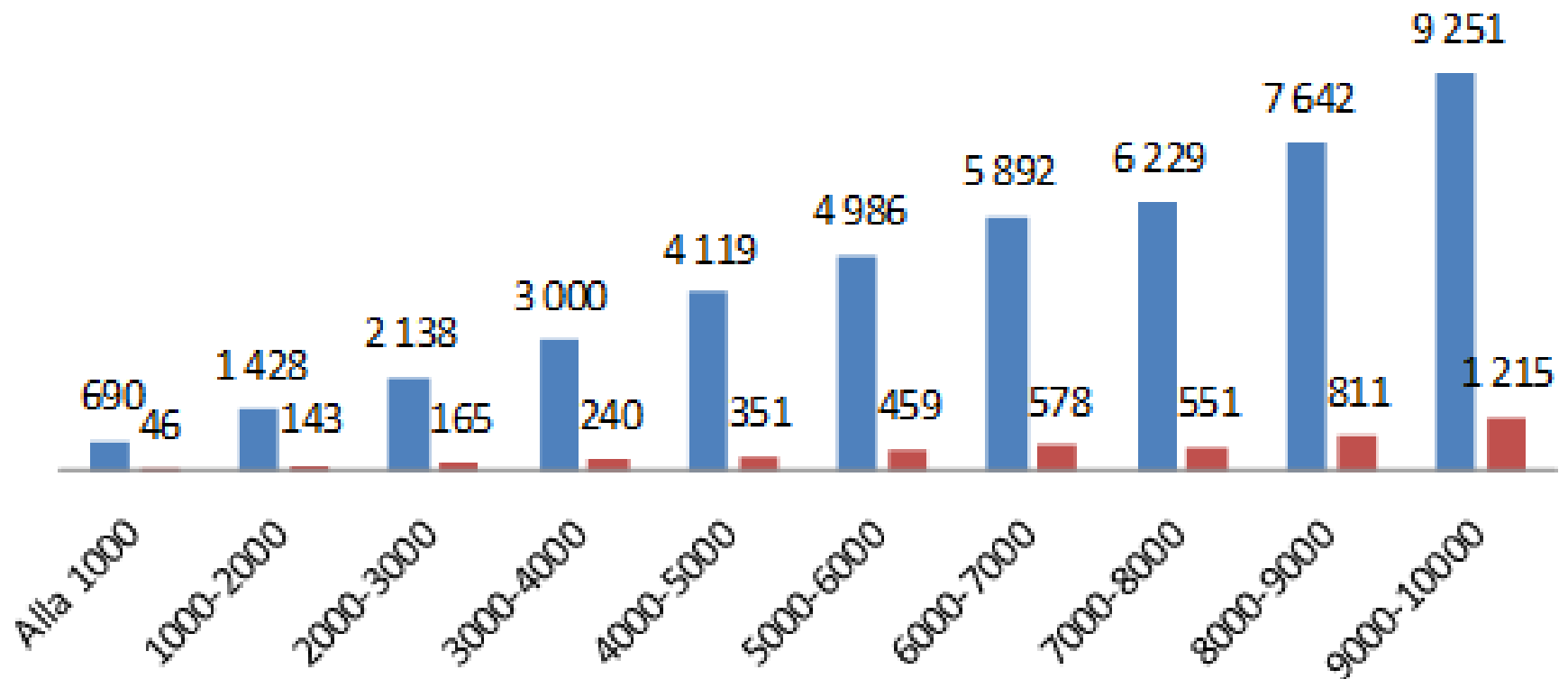

Eelarve sõltuvus omavalitsuse suurusest

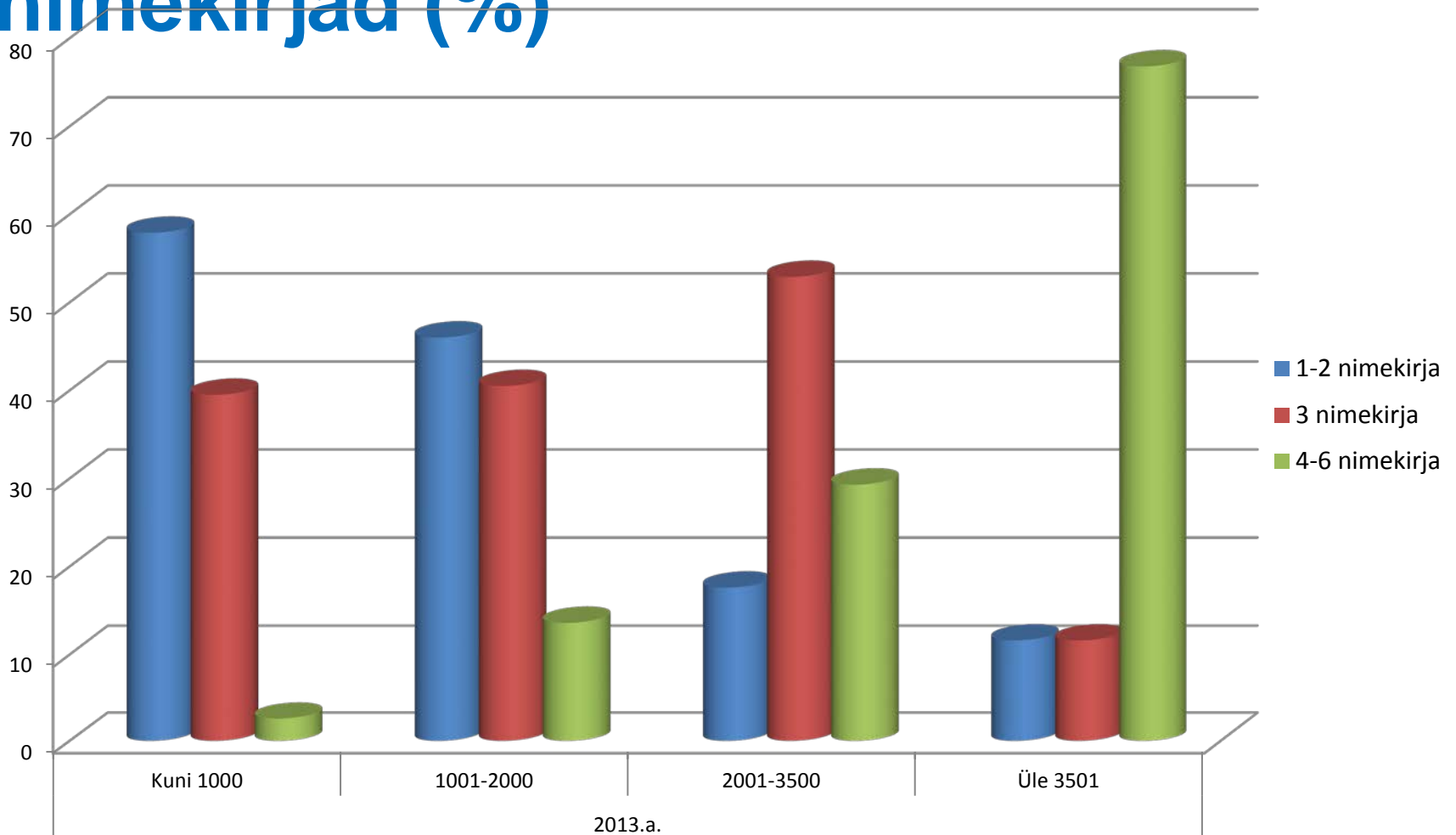
KOV gruppides tuh eurot

■ Põhitegevuse tulu aasta kohta

■ Põhitegevuse tulum aasta kohta

Kohalik demokraatia 2013 valimistel: KOV suurus ja volikogus esindatud nimekirjad (%)

Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm ja selle täiendused

- Sõnastada 1. novembriks objektiivselt mõõdetavad kriteeriumid omavalitsuse miinimumsuuruseks lähtudes omavalitsuste ülesannete täitmiseks vajalikust võimekusest. Erandite tegemine, kus põhjendatud.
- Ühinemistoetuste suurendamine. Kahekordse ühinemistoetuse maksmisel lähtuda, et ühinemise tulemusel moodustuv omavalitsus vastab kokkulepitud kriteeriumitele.
- KOV ülesannete ja ühisasutuste tegevuse sätestamine.
- Omavalitsuste koostöö tugevdamiseks maakonnatasandi ülesannete täitmiseks, luua igasse maakonda horisontaalset koordineerimist võimaldav ühendasutus. Seada sihiks omavalitsuslike ülesannete üleandmine maavalitsustelt ühendasutustele (või - piisava suuruse ja võimekuse korral - omavalitsustele).
- Riigi poolt rahastatud riiklike ülesannete osutamise võimaldamine

Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm ja selle täiendused

- Kohalike omavalitsuste uue rahastamismudeli väljatöötamine.
- Vaadata läbi tasandusfondi jaotamise valem ning vähendada valemi töökohtade loomist ja maksutulude kasvatamist demotiveerivat mõju. Pidada vajalikuks tasandusfondi kogumahu suurendamist.
- Analüüsida võimalusi KOVde fiskaalautonoomia suurendamiseks läbi kohalike maksude kehtestamise õiguste laiendamise
- Osavaldade (linnaosade) õiguste laiendamine
- KOV üle teostatava järelevalve kaasajastamine
- Harukondliku ja territoriaalse juhtimise ühtlustamine
- Külavanemate õigused ja kohustused, sätestada seaduses linnaosade õigused ja analüüsida pealinna seaduse

RAHANDUSMINISTEERIUM

Eesmärgid

Valdade ühinemine on vahend, mitte eesmärk!

Ilmoistukum,
demokraatlikum ja
säätlikum
riigivalitsemine

Tasakaalustatum kohalik
ja regionaalne areng

KOV suurem roll
ühiskonnaelu
korraldamisel

Kõigi KOV üksuste
parem kohaliku elu
korraldamise
võimekus

Suurem
valikuvõimalused
kohaliku elu

Suurem demokraatlik
vastutus

Suurem territoriaalne
kooskõla
asustussüsteemiga

KOV
finantsautonoomi
a kasv

Strateegilise ja
korraldusliku
juhtimise
tugevnemine

KOV teostamise
subsidiarsuse
suurenemine

Teenuste osutamiseks ja
korraldamiseks piisava
rahvastikuga sidusate valdade-
linnade moodustumine

Muudatused
KOV rahastamis-
korralduses

Muudatused
KOV
ülesannetes

Muudatused KOV
professionaalse
võimekuse nõuetes
või soovitustes

Muudatused
KOV teostamise
vormides:
koostöö

Muudatused
KOV haldus-
territoriaalses
korralduses:
piirid

RAHANDUSMINISTEERIUM

Ajakava

Seadus 2016

Omaalgatuslikud ühinemised 2017

Valitsuse algatatud ühinemised 2018

Ajakava

- **Nov 2015** Haldusreformi kontseptsiooni välja töötamine
- **Veebr 2016** Haldusreformi seaduse eelnõude paketi heakskiitmine VV-s
- **1.06.2016** Haldusreformi seaduseelnõude vastuvõtmine Riigikogus
- **1.07.2016** Haldusreformi seaduste jõustumine
- **1.07.2016-1.11.2016** Kriteeriumidele vastavuse hindamine KOVide poolt (koos ettepanekutega ühinemispartnerite osas kriteeriumidele vastamiseks) (4 kuud)
- **15.10.2017** KOV volikogude valimised, KOV ühinemised jõustuvad
- **1.11.17 - 1.04.2018** VV poolt ühinemiste ettevalmistamine ja algatamine (5 kuud, KOV-ide ühinemisotsuse heakskiitmine VV poolt hiljemalt 4 kuud enne valimisi)
- **alates 1.08.2018** KOV-ide erakorralised valimised.

KOV reformi arutelude seisust

- 2. juuli **valitsuskabinetis** kinnitati ajakava ja ühinemistoetuse suurendamine.
- Moodustatud on **valitsuskomisjon**, kelle ülesanne on kujundada seisukohad ja esitada Vabariigi Valitsusele ettepanekud haldusreformi seaduse eelnõu ja teiste vajalike seadusemuudatuste kohta.
- Haldusreformi põhimõtete ja kontseptsiooni välja töötamiseks moodustati **ekspertkomisjon**, kes esitab ettepanekuid, soovitusi ja hinnanguid haldusreformi ettevalmistamiseks ning haldusreformi seaduse eelnõu ja teiste vajalike seadusemuudatuste koostamiseks.
- Ekspertkomisjon on kohtunud seitse korda, kokkulepe saavutatud eesmärkide osas ning antud hinnangud kriteeriumitele. Arutatud on ka rahastamise muudatusi, regionaalse tasandi kujundamist ja ühendasutuste

KOV reformi arutelude seisust

- Sept-okt **maakondlikud seminarid** informeerimaks seni tehtust ja tagasiside ning sisendi saamiseks. Seminaridelt sisend ja konkreetsemaid ettepanekuid, millega reformi eelnõu koostamisel ning ettevalmistamisel arvestada.
- Osales ligi 600 inimest, rahvarohkeimad Rapla- ja Tartumaa seminarid. Peamiselt osalesid omavalitsuste esindajad, kuid ka kolmas sektor. Ettevõtjate osalus tagasihoidlik.
- Arutati omavalitsuse suuruse ja selle erandite üle, omavalitsuste ülesannete ning võimaliku kohustusliku koostöö teemadel. Samuti osavaldade ja külavanemate seaduses reguleerimise teemal.
- 20. okt **ühinenud omavalitsuste kogemuse jagamise foorum** Märjamaal.
- Arutati ühinemiste häid ja mitte nii häid kogemusi ning seotud

Kriteeriumid:

- VVTP: Ülesanne on sõnastada **1. novembriks** objektiivselt mõõdetavad kriteeriumid KOV **miinimumsuuruseks** lähtudes KOV ülesannete täitmiseks vajalikust võimekusest, võimaldades geograafiliselt või demograafiliselt põhjendatud **erandite tegemist**.
- Ekspertkomisjonis on KOV miinimumsuurusena olnud laual ettepanekutena 3500, 5000 ja 11 000 elanikku, oma selgete argumentidega põhjendatud. Komisjoni poolt KOV suuruse kohta esitatud ettepanek on kompromiss erinevate põhiteenuste osutamise optimaalsete teenuspiirkondade ja kliendibaaside, ametnike kompetentsivajaduse, kohaliku demokraatia toimimise ning finantssuutlikkuse vahel.
- Suurem osa eksperte pooldab **5000** elaniku suurusjärku, arvestades seejuures pikaaegseid rahvastikuprognose.

Ühinemistoetuse kahekordistamine

- Ühinemistoetuse kahekordistamine lähtuvalt kriteeriumi täitmisest
- Ühinemistoetus täna:
50 € elaniku kohta, min 150 000€, max 400 000€.
- Kahekordistatud ühinemistoetus kriteeriumitele vastavale KOVile:
100€ elaniku kohta, min 300 000€, max 800 000€
- Kriteeriumitele mittevastavate ühinemiste puhul suureneb ühinemistoetus lineaarselt vastavalt ühinenud KOVi elanike arvule.
- VV poolt algatatud ühinemistel ei kohaldu (tegemist vahatahtlike ühinemiste soodustamise toetusega) siis

Haldusreformi kontseptsiooni eelnõu

- Põhimõttelised lahendused ja valikuid reformi läbi viimisel.
- Raamseadusega koos liikuv kontseptsioon näitab ära rakendusseaduse sisulised muudatused ja plaanid ning vajadused seaduste muudatusteks.
- Kontseptsioonis esitatakse ajakava, ühinemise kriteeriumid ja erandid, ühinemistoetuste suurendamine, VV algatatud ühinemiste läbiviimine, KOVile üleantavad ülesanded ning KOV koostöö, KOVide rahastamise ettepanekud, osavaldade ja külavanemate temaatika, maavalitsuste võimalikud ülesanded ja roll.
- 27.10 (täna) arutelu valitsuskomisjonis
- Novembris valitsuskabinet

Haldusreformi seaduse eelnõu

- Raamseadus haldusreformi läbi viimiseks
- kooskõlastamisele 2015. aasta IV kvartalis
- **Veebr 2016** Haldusreformi seaduse eelnõude paketi heakskiitmine VV-s
- **1.06.2016** Haldusreformi seaduseelnõude vastuvõtmine Riigikogus
- **1.07.2016** Haldusreformi seaduste jõustumine

Haldusreformi rakendusseaduse eelnõu

- Rakendusseadus sisaldab kompaktselt kõiki eriseaduste muudatusi, mis on vajalikud haldusreformi rakendamiseks
- **Veebr 2016** eelnõu koostamine, menetlemine (peale haldusreformi raamseaduse heakskiitmist VVs)
- **2016 I poolaasta** rakendusseaduse eelnõu VV-le (4 kuud pärast raamseadust), kuna seaduse menetlemisel tuleb arvestada ka teisi käimasoleva riigireformi osiseid.

RAHANDUSMINISTEERIUM

Täna!

RM regionaalhalduse osakond

vaino.toemets@fin.ee